

POSTANOWIENIE

Dnia 17 listopada 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z odwołania A.S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Rzeszowie

o podleganie ubezpieczeniom społecznym,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 17 listopada 2025 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie

z dnia 18 marca 2024 r., sygn. akt III AUa 221/23,

I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

**II. zasądza od odwołującego się na rzecz organu rentowego
240 zł (dwieście czterdzieści) z odsetkami z art. 98 § 1¹ k.p.c.
tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 19 listopada 2021 r. nr [...] Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Rzeszowie stwierdził, że A.S. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu od 23 sierpnia 2018 r. do 25 maja 2020 r.

Sąd Okręgowy w Tarnobrzegu wyrokiem z dnia 31 stycznia 2023 r. oddalił odwołanie A.S. od powyższej decyzji. Sąd Okręgowy ustalił, że odwołujący się od dnia 6 września 2005 r. prowadził działalności gospodarczą pod nazwą „U.”. Z tego

tytułu w okresie od 14 września 2005 r. do 31 stycznia 2016 r. zgłosił się do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych. Od dnia 1 lutego 2016 r. dokonał zgłoszenia wyłącznie do ubezpieczenia zdrowotnego. Nie zgłosił zawieszenia działalności gospodarczej do CEIDG. Decyzją z dnia 14 sierpnia 2018 r. nr [...] organ rentowy ustalił, że A.S. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu, wypadkowemu od dnia 1 lutego 2016 r. jako pracownik u płatnika składek S. Sp. z o.o. Od powyższej decyzji nie składał odwołania. Decyzją z dnia 14 sierpnia 2018 r. nr [...] organ rentowy stwierdził, że A.S. podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, to jest emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od 1 lutego 2016 r. jako osoba prowadząca działalność gospodarczą jako wspólnik jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Ustalił, że dla A.S. jako osoby prowadzącej działalność gospodarczą od 1 grudnia 2015 r. występuje obowiązek opłacania składek na ubezpieczenie zdrowotne z dwóch przychodów uzyskiwanych z dwóch rodzajów działalności, to jest „U.” oraz jako wspólnik jednoosobowej spółki z o.o. S. Decyzją z dnia 19 listopada 2021 r. znak: [...], nr [...] Zakład Ubezpieczeń Społecznych stwierdził, że wnioskodawca nie podlega z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika S. sp. z o.o. obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, to jest emerytalnemu, rentowemu, wypadkowemu i chorobowemu w okresie od 23 sierpnia 2018 r. A.S. nie odwołał się od tej decyzji. Tego samego dnia organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję, którą stwierdził, że A.S. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu od 23 sierpnia 2018 r. do 25 maja 2020 r., bowiem jedynym tytułem do zgłoszenia do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych w tym okresie jest prowadzona przez niego na podstawie wpisu do CEIDG pozarolnicza działalność gospodarcza. Sąd Okręgowy podkreślił, że wnioskodawca nie zgłosił faktu zawieszenia działalności gospodarczej do CEIDG, co zwalniałoby go z obowiązku opłacania składek do ZUS. Dodał, że z dokumentacji nadesłanej przez Urząd Skarbowy jasno wynika, że ubezpieczony w latach 2018-2020 prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą i osiągał z tego tytułu przychód.

W ocenie Sądu Apelacyjnego rozważania prawne dokonane przez Sąd Okręgowy oraz rozstrzygnięcie są prawidłowe. Jak wskazał Sąd Okręgowy, decyzja organu rentowego z dnia 19 listopada 2021 r. o niepodleganiu ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia u płatnika S. sp. z o.o., nie została zaskarżona przez wnioskodawcę i stała się ostateczna. Wobec tego Sąd Apelacyjny wskazał, że jedynym tytułem stanowiącym podstawę do zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego jest prowadzona przez A.S. działalność gospodarcza, której odwołujący się nie zawiesił. Nadto uwadze Sądu, zarówno pierwszej instancji jak i drugiej instancji, nie umknęło to, że A.S. osiągał dochody z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Sąd Apelacyjny wskazał, że skoro wobec wnioskodawcy ustał obowiązek ubezpieczenia społecznego jako wspólnika jednoosobowej spółki S. Sp. z o.o. oraz wobec braku ubezpieczenia jako pracownik wymienionej Spółki, należało uznać, że podlega on obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej, a zatem zaskarżona decyzja organu rentowego, jak też zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu, są prawidłowe.

Skargę kasacyjną oparto na naruszeniu prawa materialnego: art. 9 ust 1 i 1a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, a także na naruszeniu przepisów postępowania, mającym wpływ na wynik sprawy: art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 378 § 1 k.p.c., art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 k.p.c.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, bowiem powołane w petitum skargi uchybienia winny skutkować uznaniem jej oczywistej zasadności. Zdaniem skarżącego zaskarżone orzeczenie zapadło z rażącym naruszeniem przepisów prawa materialnego, to jest art. 9 ust 1 i 1a ustawy systemowej. Skoro ubezpieczony był zatrudniony w spółce S. Sp. z o.o. z siedzibą w H. na podstawie umowy o pracę, to z tego tytułu płatnik winien opłacać składki na ubezpieczenie społeczne - emerytalne, rentowe, wypadkowe, czy chorobowe. Ubezpieczony posiada w powołanej spółce 71% udziałów. Skarżący wskazał, że nie jest jego winą, że decyzją z dnia 19 listopada 2021 r. nr [...] Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie uznał, iż nie podlega on obowiązkowemu ubezpieczeniu, emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu oraz wypadkowemu w

okresie od 23 sierpnia 2018 r., które płatnik-Spółka opłacała i nadal opłaca. Decyzję tę wydano na Spółkę, w której zatrudniony jest ubezpieczony, nie zaś na ubezpieczonego. Spółka od przedmiotowego orzeczenia nie odwołała się. Zatem zdaniem skarżącego Sąd drugiej instancji winien rozpoznać zarzuty przedstawione w apelacji merytorycznie - ustalić czy i na jakiej podstawie prawnej oraz faktycznej A.S. winien opłacać składki z tytułu prowadzonej do 25 maja 2020 r działalności gospodarczej będąc jednocześnie zatrudniony w powołanej spółce, a nie ograniczyć się jedynie do stwierdzenia, że skoro decyzji z dnia 19 listopada 2021 r. nie zaskarżono, to A.S. musi podlegać ubezpieczeniu jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą. Odwołujący się nie mógł zaskarżyć decyzji wydanej w stosunku do Spółki.

Sąd Najwyższy zważył:

Brak jest podstaw uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (398⁹ § 1 k.p.c).

Ujęta w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. przesłanka ma miejsce wtedy, gdy zasadność podniesionych w niej zarzutów wynika *prima facie*, bez głębszej analizy prawnej. Spełniające te wymogi naruszenie przepisów prawa powinno mieć postać kwalifikowaną, dostrzegalną bez potrzeby wnikliwej analizy prawnej i zagłębiania się w szczegóły sprawy. Dotyczy to więc jedynie uchybień przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji, o charakterze elementarnym polegających w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał, względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym

(postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2015 r., IV CSK 263/15, LEX nr 1940571). Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 października 2016 r., III CSK 217/16, LEX nr 2156603). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2015 r., II PK 112/15, LEX nr 2025780). W rozpoznawanej sprawie skarżący upatruje oczywistej zasadności skargi kasacyjnej de facto w braku zbadania przez Sąd Apelacyjny pracowniczego tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym, będącego przedmiotem decyzji ZUS z dnia 19 listopada 2021 r. nr [...], z uwagi na brak możliwości zaskarżenia tej decyzji przez skarżącego w odrębnym postępowaniu i jednocześnie niezaskarżeniu jej przez spółkę (w której ubezpieczony posiadał 71% udziałów).

Zakres i przedmiot rozpoznania sądowego w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych wyznacza przedmiot decyzji organu rentowego i żądanie zgłoszone w odwołaniu wniesionym do sądu (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 1999 r., II UZ 52/99, OSNAPiUS 2000 nr 5, poz. 601, z dnia 28 października 2009 r., II UZ 37/09, OSNP 2011 nr 13-14, poz. 195, z dnia 3 lutego 2010 r., II UK 314/09, LEX nr 604214). Zgodnie z art. 477¹¹ § 1 k.p.c. stronami w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych są ubezpieczony, osoba odwołująca się od orzeczenia wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności, inna osoba, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja, organ rentowy, wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności i zainteresowany. Definicję ubezpieczonego zawiera art. 476 § 5 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem, ubezpieczonym jest osoba ubiegająca się o: świadczenie z ubezpieczeń społecznych albo o emeryturę lub rentę (pkt 1), ustalenie istnienia bądź nieistnienia obowiązku ubezpieczenia, jego zakresu lub wymiaru składki z tego tytułu (pkt 2), świadczenia w sprawach należących do właściwości Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (pkt 3), odszkodowanie

przysługujące w razie wypadku lub choroby pozostającej w związku ze służbą (pkt 4). Ubezpieczony staje się stroną postępowania wówczas, gdy jako wnioskodawca ubiega się o oświadczenie lub żąda ustalenia prawa. Jest nim ten, kto występował o wydanie decyzji, a więc swoim wnioskiem wywołał aktywność organu rentowego. Z tej przyczyny jest on niekiedy nazywany w postępowaniu sądowym wnioskodawcą. Nie jest natomiast ubezpieczonym w rozumieniu art. 476 § 5 pkt 2 k.p.c. (ubiegającym się oświadczenie lub ustalenie, czyli wnioskodawcą) podmiot, który nie wystąpił z wnioskiem i nie brał udziału w postępowaniu przed organem rentowym. Podmiot taki jest jednak stroną postępowania przed sądem jako „inna osoba, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja”, to jest jako osoba, wobec której organ rentowy wydał decyzję, działając bez jej wniosku - z urzędu, w wyniku kontroli uprawnień (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 września 2021 r., I UZ 8/21, LEX nr 3517534). Pojęcie „innej osoby, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja” nie zostało zdefiniowane w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego. Z określenia tego podmiotu, użytego w art. 477¹¹ § 1 k.p.c. wynika, że chodzi o osobę, na której sferę prawną zaskarżona decyzja oddziałuje bezpośrednio, przy czym jest to podmiot inny od ubezpieczonego oraz od zainteresowanego. Podobnie jak ubezpieczony, osoba ta jest adresatem decyzji wydanej przez organ rentowy. W odróżnieniu od zainteresowanego będzie nią osoba, w stosunku do której decyzja organu rentowego wywołuje bezpośrednie skutki prawne. Osoba ta nie jest jednak inicjatorem postępowania przed tym organem, który wydaje względem niej decyzję, działając bez jej wniosku - z urzędu, w wyniku kontroli uprawnień (postanowienie Sądu Najwyższego z 3 września 2020 r., II UZ 12/20, LEX nr 3225191).

Zauważyć należy, że spory rozstrzygane w postępowaniu w sprawach z ubezpieczenia społecznego wynikają ze stosunku prawnego opierającego się na relacji między organem ubezpieczeń społecznych, ubezpieczonym i płatnikiem składek, konstruowanej wokół publicznoprawnej instytucji finansowania i redystrybucji świadczeń z ubezpieczenia społecznego, która to więź powstaje z mocy prawa, automatycznie i niezależnie od woli jej stron. Stronami materialnego stosunku ubezpieczenia społecznego są więc oprócz organu rentowego, ubezpieczony i płatnik składek na te ubezpieczenia. Więź istniejąca pomiędzy

płatnikiem a organem rentowym ma charakter pochodny w relacji do stosunku ubezpieczenia. Do jej powstania dochodzi wraz z powstaniem stosunku ubezpieczenia, czyli objęcia ubezpieczeniem osoby spełniającej określone ustawowo kryteria (S. Gózdź [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany. Art. 1–505(39). Tom I, red. O. M. Piaskowska, LEX/el. 2025, art. 477(11). Stosunek ubezpieczenia społecznego ma charakter trójpodmiotowy, a decyzja o objęciu ubezpieczeniami społecznymi oddziałuje w równym stopniu na sytuację materialnoprawną płatnika składek i ubezpieczonego. W orzecznictwie wskazuje się, że w sprawach dotyczących podlegania i zakresu podlegania ubezpieczeniom społecznym, w których tytułem do ubezpieczenia jest umowa o pracę, stronami postępowania sądowego (prócz organu rentowego) są osoba podlegająca ubezpieczeniom lub ubiegająca się o ustalenie tego tytułu ubezpieczenia i płatnik składek-pracodawca. Osoby te są bowiem adresatami decyzji (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 września 2021 r., I UZ 8/21, LEX nr 3517534).

W świetle powyższego stanowisko skarżącego, w myśl którego decyzję z dnia 19 listopada 2021 r. nr [...] „wydano na Spółkę, w której zatrudniony jest ubezpieczony, nie zaś na ubezpieczonego” jest niezasadne, a to oznacza, że skarga kasacyjna nie jest oczywiście uzasadniona.

Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach procesu rozstrzygnięto na podstawie reguły z art. 98 § 1 k.p.c. i art. 99 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[A.P.]

[SOP]